

VN/2657/2025
VN/2657/2025-UM-11

24.4.2026

Liikenne- ja viestintäministeriölle

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi alusturvallisuuden valvonnasta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta, ulkoministeriön lausunto

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt ulkoministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi alusturvallisuuden valvonnasta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Alusturvallisuuden valvonnasta annettavalla lailla kumottaisiin voimassa oleva laki alusturvallisuuden valvonnasta (370/1995). Uudella lailla pantaisiin muun muassa täytäntöön ns. lippuvaltioidirektiiviin ja satamavaltiotarkastusdirektiiviin tehdyt muutokset (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/3100 lippuvaltiota koskevien vaatimusten noudattamisesta annetun direktiivin 2009/21/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/3099 satamavaltioiden suorittamasta valvonnasta annetun direktiivin 2009/16/EY muuttamisesta).

Lain rakennetta selkeytettäisiin siten, että laissa olisi omat luvut eri tarkastusmuodoille eli lippuvaltiotarkastuksille (4 luku), ns. tarkastusdirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/2110 tarkastusjärjestelmästä säännöllisen ro-ro-matkustaja-alusliikenteen ja suurnopeusmatkustaja-alusliikenteen turvallisen harjoittamisen varmistamiseksi annetun direktiivin 2009/16/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 1999/35/EY kumoamisesta) mukaisille lippuvaltion ro-ro-matkustaja-alusten ja suurnopeusmatkustaja-alusten tarkastuksille (5 luku),

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ulkoministeriö
PL 176
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Ulkoministeriö
Laivastokuja 3
00160 Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

+358 2 951 6001

Faksi
Fax
Fax

+358 9 629 840

S-posti, internet
E-post, internet
E-mail, internet

kirjaamo.um@gov.fi
www.um.fi

satamavaltiotarkastusdirektiivin mukaisille satamavaltiotarkastuksille (6 luku) sekä muille alusturvalli-suustarkastuksille (7 luku).

Ulkoministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Satamavaltiotarkastukset

Ehdotetun lain 39 §:ää (satamavaltiotarkastusten suorittaminen eräissä tapauksissa) koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetaan ns. "ei suotuisampaa kohtelua -periaatetta". Periaatetta kuvataan "kansainvälisen merioikeuden periaatteeksi, jonka mukaan valtioiden on sovellettava samoja kansainvälisiä standardeja sellaisiin aluksiin, jotka purjehtivat sellaisen lipun alla, jotka eivät ole yleissopimuksen osapuoli, kuin niihin aluksiin, jotka purjehtivat yleissopimuksen osapuolen lipun alla. Sen tarkoituksena on estää aluksia saamasta epäreilua kilpailuetua välttämällä kansainvälisiä määräyksiä sekä varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset niille, jotka noudattavat sääntöjä."

Ulkoministeriön käsityksen mukaan kysymyksessä on useisiin merenkulkua säänteleviin kansainvälisiin yleissopimuksiin sisältyvä periaate, jota sovelletaan nimenomaan satamavaltiotarkastusten sääntelykehyksessä *satamaan tulevien ulkomaisten alusten* osalta. Ulkoministeriö esittää tämän selventämistä kyseisessä kohdassa, jotta se ei aiheuttaisi vääринymmärryksiä yleisemmin kansainvälisen merioikeuden ja valtiosopimusoikeuden näkökulmasta.

Lain 62 §:ssä säädettäisiin aluksen pysäyttämisestä, sen käytön rajoittamisesta ja toiminnan keskeyttämisestä. Yksityiskohtaisten perustelujensa mukaan pykälä täyttäisi satamavaltiotarkastusdirektiivin 19 artiklan 2 ja 2 a kohdan määräykset. Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin, millä perusteilla valvontaviranomainen arvioisi, oikeuttavatko 1 momentissa mainitut viat ja puutteet satamavaltiotarkastusdirektiivin soveltamisalaan kuuluvan aluksen pysäyttämisen. Ulkoministeriö esittää, että pykälässä täsmennettäisiin nimenomaisesti, että siinä tarkoitettu aluksen pysäyttäminen, sen käytön rajoittaminen ja toiminnon kieltäminen soveltuisi vain satamavaltiotarkastusdirektiivin soveltamisalaan kuuluviin aluksiin.

Muut alusturvallisuustarkastukset

Muita alusturvallisuustarkastuksia koskevassa 7 luvussa ehdotetaan säädettäväksi kotimaanliikenteen alusturvallisuustarkastuksesta (50 §), meriympäristöön liittyvästä alusturvallisuustarkastuksesta (51 §) ja muusta syystä tehtävästä alusturvallisuustarkastuksesta (52 §).

Valvontaviranomainen voisi 51 §:n mukaan tehdä meriympäristöön liittyvän alusturvallisuustarkastuksen siten kuin merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 12 luvun 2 §:ssä mainitut Liikenne- ja viestintäviraston valvontatehtävät edellyttävät. Kyseisen merenkulun ympäristönsuojelulain säännöksen mukaan Liikenne- ja viestintäministeriö valvoo tiettyjen lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Merenkulun ympäristönsuojelulakia sovelletaan 3 §:n 1 momentin mukaan myös ulkomaisiin aluksiin, jotka purjehtivat Suomen vesialueella tai talousvyöhykkeellä.

Hallituksen esitysluonnoksen keskeisiä ehdotuksia koskevassa 4.1.3 jaksossa (valvonta) todetaan, että YK:n merioikeusyleissopimuksen 220 artikla mahdollistaa muun muassa merenkulun ympäristönsuojelulain 12 luvun 12 §:n mukaisen oikeuden suorittaa

tarkastuksia, saada tietoja ja pysäyttää alus Suomen aluevesillä tai talousvyöhykkeellä. Ulkoministeriön käsityksen mukaan ehdotetussa 51 §:ssä ei kuitenkaan viitata näihin tarkastuksiin.

Ulkoministeriö esittääkin, että 51 §:ssä täsmennettäisiin, kuuluvatko sen soveltamisalaan sekä Suomen lipun alla purjehtivat että ulkomaiset alukset sekä missä meriympäristöön liittyvä alusturvallisuustarkastus voitaisiin tehdä (satamassa tai ankkurointialueella vai myös niiden ulkopuolella Suomen vesialueella tai talousvyöhykkeellä) ottaen myös huomioon ulkomaisten alusten osalta YK:n merioikeusyleissopimuksessa (SopS 49 ja 50/1996) määrätty viattoman kauttakulun oikeus aluemerellä ja merenkulun vapaus talousvyöhykkeellä.

Ehdotetun 52 §:n mukaiset muusta syystä tehtävät alusturvallisuustarkastukset kohdistuisivat 1 momentin mukaan muuhun kuin satamavaltiotarkastusdirektiivin mukaiseen I- ja II-kiireellisyysluokkaan kohdistuvaan ulkomaiseen alukseen ja 2 momentin mukaan myös suomalaiseen alukseen tietyissä tilanteissa.

Pykälän 1 momenttia koskevien perustelujen mukaan säännöksellä mahdollistettaisiin tapauskohtaisesti rajattu ja tarkoituksenmukainen viranomaisvalvonta tilanteissa, joissa aluksen turvallisuuteen, turvatoimiin tai meriympäristöön kohdistuu erityinen riski mutta joihin satamavaltiotarkastusdirektiivin mukainen satamavaltiotarkastus ei soveltu. Perusteluissa todetaan edelleen, että momentissa tarkoitettujen alusturvallisuustarkastusten suorittamisessa tulisi ottaa huomioon merioikeusyleissopimuksen mukainen ulkomaisen aluksen oikeus viattomaan kauttakulkuun aluemerellä, ja selostetaan, mitä viattoman kauttakulun määritelmällä tarkoitetaan. Perustelujen mukaan momentin tarkoittama alusturvallisuustarkastus tulisi kyseeseen muun muassa silloin, kun aluksen matka pysähtyisi. Koska pysähtyminen sisältyy tietyissä tilanteissa viattoman kauttakulun määritelmään, ulkoministeriö esittää, että perustelua täydennettäisiin siten, että momentin tarkoittama alusturvallisuustarkastus tulisi kyseeseen silloin, kun aluksen matka pysähtyisi siten, että viattoman kauttakulun edellytykset eivät enää täyty.

Ulkoministeriö kiinnittää huomiota siihen, että myös yleisperustelujen jakson 4.1.3 (valvonta) mukaan muusta syystä tehtävä alusturvallisuustarkastus olisi mahdollista tehdä myös muualla Suomen vesialueella kuin satamassa tai ankkurointialueella. Yleisperusteluissa rajataan kuitenkin pois muusta syystä tehtävän alusturvallisuustarkastuksen tekeminen Suomen talousvyöhykkeellä. Ulkoministeriö esittää, että 52 §:ssä täsmennettäisiin selvyuden vuoksi, missä ulkomaiseen alukseen kohdistuva muusta syystä tehtävä alusturvallisuustarkastus voitaisiin tehdä.

Muut huomiot

Ehdotetun lain 8 luvussa säädettäisiin aluksen satamaan pääsyn epäämisestä. Luvun soveltamisalaa koskevan 53 §:n mukaan lukua sovellettaisiin satamavaltiodirektiivin soveltamisalaan kuuluviin aluksiin. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan aluksen satamaan pääsyn epääminen olisi mahdollista tehdä vain ulkomaisille aluksille. Lain 54 §:n 1 momentissa säädettäisiin perustelujensa mukaan valvontaviranomaisen epäämistä koskevasta päätöksestä. Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin puolestaan epäämispäätöstä annettaessa noudatettavasta menettelystä ja velvollisuudesta ilmoittaa päätöksestä. Lain 54 §:n 1 momenttia toistava säännös aluksen satamaan pääsyn epäämistä koskevan päätöksen noudattamisesta sisältyisi lisäksi myös 60 §:n 1

momenttiin. Luvun muissa pykälissä säädettäisiin yksityiskohtaisemmin satamaan pääsyn epäämisestä ja 59 §:ssä myös karkottamisesta, joka sekin koskisi vain ulkomaisia aluksia.

Karkottamista koskevan 59 §:n perusteluissa todetaan, että ulkomaisen aluksen karkottaminen hallinnollisena sanktiona olisi rinnakkainen rikosoikeudellisen rangaistuksen kanssa. Jälkimmäisen osalta selostetaan merilain 20 luvun 9 d §:n sääntelyä. Viittauksen pitäisi kuitenkin ulkoministeriön käsityksen mukaan olla merilain 20 luvun 9 b §:ään (vakuutustodistuksen mukanapitovelvollisuuden laiminlyönti), koska 9 d § on kumottu lailla 860/2016.

Lain 71 §:n 3 momenttia koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on huomioitu ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen (SopS 85–86/1998) eli Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklan sisältämä *ne bis in idem* –määräys, jonka mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti. Ulkoministeriö toteaa, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen tosiasiallinen sisältö määräytyy erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön välityksellä, mikä konkretisoi sopimusmääräysten sisältöä. Esityksessä todetaankin, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännössä kiellon soveltamisala ulottuu myös erilaisiin rangaistusluonteisiin hallinnollisiin seuraamuksiin.

Esityksessä on huomioitu myös kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 7–8/1976) 14 artiklan 7 kappale. Ulkoministeriö toteaa, että kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ratifioimisen yhteydessä Suomi on tehnyt 14 artiklan 7 kappaleen osalta varauksen, jolla ei kuitenkaan ulkoministeriön käsityksen mukaan ole vaikutusta seuraamusmaksua koskevan 71 §:n 3 momentin osalta.

Ulkoministeriö on lisäksi toimittanut esitysluonnosta koskevia teknisempiä huomioita suoraan esitysluonnoksen valmistelijalle.

Oikeuspäällikkö Kaija Suvanto

Lainsäädäntöneuvos Sari Mäkelä

Liitteet

-

Jakelu

LVM/ kirjaamo, LVM/ Verkko- ja palveluosasto, Ilmailu- ja meriliikenneyksikkö hn. Katja Viertävä

Tiedoksi

UM OIK-10, -20, -40, -50, -02 -01, AVS-PAL, VSI-00, UMI-00

VN/2657/2025-UM-11

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: